

Н. С. Абашина

Райковецька культура

РАЙКОВЕЦЬКА КУЛЬТУРА

— археологічна культура. Існувала від кінця 7-го до початку 10 ст. на території Правобережної України (до Закарпаття) та в суміжних областях Білорусі, Молдови, Болгарії, Румунії (пам'ятки типу Хлінча). Виникла на основі *празької культури* та, певною мірою, [пеньківської культури](#). Є головним компонентом формування культури Київської Русі. Носіями Р. к. були літописні племена — поляни, уличі, древляни, волиняни, бужани, дуліби, хорвати, тіверці. Культура виокремлена після розкопок [В. Гончарова](#) 1946—47 на поселенні в урочищі Лука поблизу с. Райки Бердичівського р-ну Житомирської обл. Найбільш повно досліджено поселення Тетерівка, Шумськ, *Рашків*, городище [Монастирок](#). Неукріплені селища займають берегові схили і тераси, заплавні підвищення. Вони розташовані окремими групами (гніздами), часто навколо городищ-сховищ і ремісничих та адміністративних центрів. Укріплення — дерев'яні стіни або частоколи, земляні вали та рови. Найбільш поширений тип жител — прямокутні напівземлянки. Стіни здебільшого мали стовпову конструкцію з дерев'яною обшивкою, рідше — зрубну чи стовпову з плетеним каркасом. Переважають прямокутні печі, складені з каменю, поширені також глиняні округлі вогнища. Господарські будівлі різні за призначенням: ремісничі майстерні, млинові споруди, ями-сховища. Поховальні пам'ятки представлені курганами та ґрунтовими могильниками. Небіжчиків спалювали, рештки кремації ховали в урні або без неї разом із речами особистого вжитку. Основу керамічного комплексу складають ліпні горщики з найбільшим розширенням у верхній частині у вигляді опуклого плеча, звужені до дна, із відхиленими назовні або прямими шийками. Менше мисок конічної та округлобокої форми, кувалів і сковорідок. Посуд часто прикрашений по вінцях защипами, ямками, насічкою, а ранньогончарні горщики — лінійно-хвилястим орнаментом по всій поверхні. Сільськогосподарські та ремісничі знаряддя, зброю й побутові речі зроблено із заліза та сталі. Із каменю виготовляли жорна для ручних млинів, із глини — пряслиця, ливарні форми, із кістки — гребені, проколки, лощила тощо. Прикраси та деякі деталі одягу виготовлено з кольорових металів. Численні знахідки арабських дирхемів.

Рекомендована література

1. Тимощук Б. О. Слов'яни Північної Буковини V—X ст. К., 1976;
2. Этнокультурная карта территории Украинской ССР в I тыс. н. э. К., 1985;
3. Смиленко А. Т. Славянская культура VIII—IX вв. правобережья Днепра (памятники типа Лука-Райковецкая) // Археология УССР. Т. 3. К., 1986;
4. Максимов Е. В., Петрашенко В. А. Славянские памятники у с. Монастырек на Среднем Днепре. К., 1988;
5. Михайлина Л. П. Слов'яни VIII—IX ст. між Дніпром і Карпатами. К., 2007;
6. Дяченко Д. Г. Райковецька культура в Середньому Подніпров'ї // Археологія і давня історія України: Зб. наук. пр. К., 2021. Вип. 3.

Бібліографічний опис:

Райковецька культура / Н. С. Абашина// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-890129>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).